
Short communications

Et felles overnattingssted for ravn *Corvus corax* i bruk gjennom ti vintre

Eivind Østbye & Olav Sâtvedt

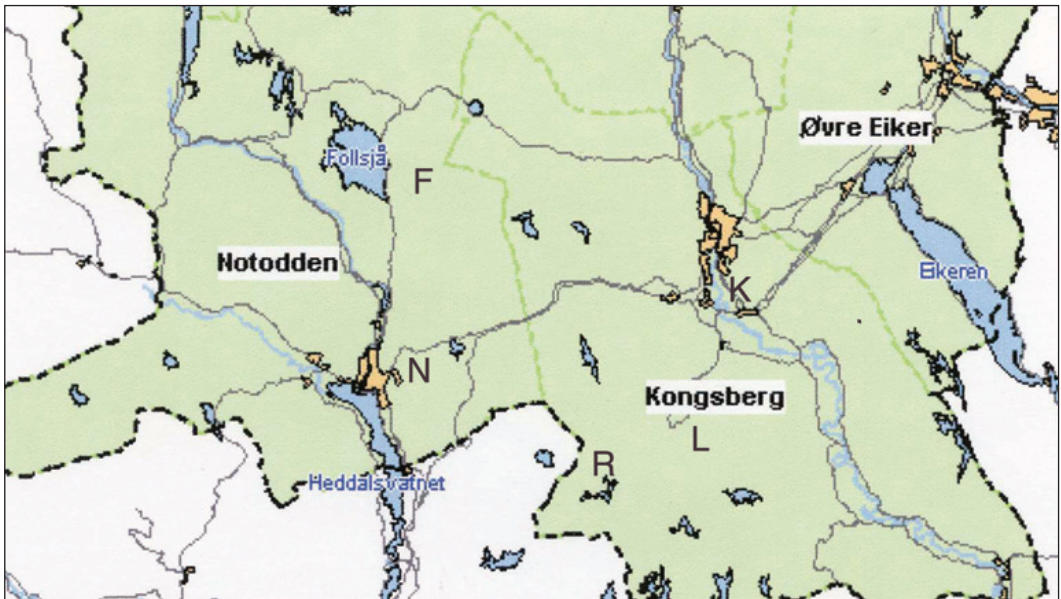
Eivind Østbye (e-mail: eivind.ostbye@bio.uio.no), Department of Biology, University of Oslo, PB 1066 Blindern, N-0316 Oslo, Norway. Olav Sâtvedt (e-mail: osatvedt@online.no), Lindåsvn. 151, N-3618 Skollenborg.

Vintrene fra 1998/1999 til 2007/2008 ble det sett store ravnflokker kveldstid komme flygende til Lauar-området ved Kongsberg for å overnatte i en liten skogteig, eller fly bort igjen tidlig om morgenen. Overnattingsstedet ble flyttet litt innenfor et lite område (1-2 km²) i løpet av disse årene. Det som ble mest benyttet ligger i et skogholt ved foten av fjellområdet Skrimfjella, i nærheten av gården Store Lauar i Øvre Sandsvær (Kongsberg kommune, Buskerud fylke, UTM referanse 32V NM 366 025) (Figur 1 og 2). Stedet ligger ca. 370 m o.h., og de høyeste toppene på den nærliggende fjellkjeden går opp i mot 870 m o.h. Selve overnattingsstedet ligger i relativt åpen kalkfuruskog, hellende nedover mot noen kalkrike vann, Mysutjernene og Lauarvatna. Det grenser på oversiden mot dyrket mark.

Midt i november 1998 ble de første ravnflokkene som kveldstid slo seg ned i skogen observert. Antallet fugl i flokken varierte, flere av flokkene kunne være på mellom 60-70 stykker. Midt i desember var det ca. 200 fugler som kom hit. I midten av januar 1999 ble det sett minst 300 stykker en kveld, og en morgen var det minst 400 stykker som dro ut. Vinteren 1999/2000 ble det talt opptil 300 stykker en kveld. Vinteren 2000/2001 var det betydelig færre ravn å se. Og

den påfølgende vinter, 2001/2002, så det ut til at de store ansamlingene hadde tatt slutt, bare 40-50 stykker ble i perioder sett denne vinteren. Men neste vinter, 2002/2003, ble flere fugl igjen observert på overnattingsplassen. Denne hadde også blitt flyttet et stykke nedover i lia fra den opprinnelige, trolig på grunn av at denne var blitt hugget ut. Vinteren 2003/2004 så det ut til at det var like mange fugl igjen på den nye overnattingsplassen som i 1998/1999. Vintrene 2004/2005 og 2005/2006 har også plassen vært godt besøkt, kanskje av omkring 300 fugl. Den sistnevnte vinteren syntes overnattingsplassen igjen å ha blitt flyttet noe, ca. 0,5-1 km i østlig retning. De to siste vintrene, 2006/2007 og 2007/2008, var fortsatt overnattingsplassen i bruk, men i mye mindre omfang. Bare opp i mot 70 fugl ble observert i en kortere periode.

Hovedtendensen i døgntrekket var at flokkene kom flygende inn sent på ettermiddagen, omtrent ved solnedgang (ca. kl 16 til 19), og dro ut igjen tidlig om morgenen (ca. kl 06 til 11). Det så ut til at kveldsinnslaget var noe mer konsentrert enn morgenutflygingen. Værforholdene kunne også se ut til å ha en viss betydning; på dager med tett og lavt skydekke kunne det være en tendens til en noe senere utflyging og tilsvarende

Figur 1. Kart over området. Overnattingsplassen ved Store Lauar sør for Kongsberg (L), Notoddens avfallsanlegg, Goasholtmyra (N), Kongsbergs avfallanlegg, Gomsrud (K), en rapportert overnattingsplass ved Follsjø (F), plassert etter muntlige informasjoner, Ravalsjøen (R).

Map over the area. The common roost at Store Lauar south of Kongsberg (L), the garbage dump at Notodden, Goasholtmyra (N), the garbage dump at Kongsberg, Gomsrud (K), one reported common roost at Follsjø (F), located after personal information, Ravalsjøen (R).

raskere tilbakekomst, noe som viser at lysstyrken kan ha betydning for hvor lenge fuglene sitter på nattekvist og hvor lenge de søker etter næring.

Når de første flokkene begynte å samles på overnattingsstedet om høsten er noe mer usikkert, men rundt midten av november ser det ut til å være et gjennomgående trekk. Oppbruddet fra overnattingsplassen så ut til å være på ettervinteren når det gikk mot vår. I overgangen mars/april synes antallet på overnattingsplassen å avta, men så sent som 5. april 1999 ble det ved en optelling registrert nærmere 190 ravn.

Trekkveier til dagens næringsøksteder

Fra overnattingsplassen ble ravnflokkene sett dra i flere retninger (Figur 2). De første to vintrene så det ut til at større eller mindre flokker dro i flere retninger enn de siste årene. Vinteren 1998/1999 dro mange i retning Kongsberg, sannsynligvis til fyllplassen på Gomsrud. Samtidig dro mange ravn, dels enslige og to eller tre, til flokker på

opptil 60 stykker opp langs Ravalsjøelven, svingte vestover ved Ravalsjøen og dro videre over Holmevann mot Notodden, sannsynligvis til fyllplassen ved Goasholtmyra. I tillegg var det også mindre flokker med fugl som samtidig dro i retning Finnvollaldalen, kanskje til en fyllplass mot Siljan/Skien, og noen som dro over Skrimstoppen mot syd. Bare få fugler ble sett om ettermiddagen over Ravalsjøen med kurs for Lauar.

Det mest markante ettermiddagstrekket tilbake til overnattingsplassen kom direkte fra Gomsrud og fra Notodden. Vintrene 1999/2000, 2000/2001 og 2001/2002 ble det ikke observert verken morgen- eller kveldstrekk over Ravalsjøen. Men fra vinteren 2004/2005 ble morgentrekk igjen observert her.

Så sent som i midten av januar 2007 kunne det synes som om overnattingsplassen ved Lauar ikke lenger ble brukt. Bare noen få individer ble observert i området. I slutten av januar så det imidlertid ut til at ravnene hadde

Figur 2. Oversiktsbilde over Øvre Sandsvær, tatt fra Hoenseterfjell, Skrimfjella. Overnattingsplassen ligger midt i bildet, i nedkant av det dyrkede området. Foto: Olav Såtvedt.

Overview over Øvre Sandsvær, taken from Hoenseterfjell, Skrimfjella mountain ridge. The common roost in the centre of the picture, in front of the cultivated area. Photo: Olav Såtvedt.

begynt å vende tilbake, skjønt ikke i det samme store antallet som i tidligere år, men minimum 70 stykker ble sett. Det virket som om selve overnattingsplassen da var flyttet ca 1-2 km lenger vest i forhold til det stedet som ble benyttet rundt vinteren 1999/2000. I begynnelsen av mars 2007 var inntrykket at antall ravn hadde avtatt igjen. Fem ravner ble skremt opp fra nattekvisten 26.03.07, og ingen ravn ble sett i april.

TAKK

Svein Sagvolden takkes for særlig nyttig informasjon. Likeledes takkes Stein Asmundsen, Terje Graver, Dag Anatol Heintz, Helge Helgesen, Tore Lagesen og Bjørn Roar Skullestad for deres bidrag.

SUMMARY

A large communal roost for Ravens *Corvus corax* at Lauar, near the town of Kongsberg in Buskerud county, southern Norway, has been in use each winter between 1998 to 2008. The roost was used between mid-November to mid-April each year. At most around 400 Ravens spent the night here. They usually left early in the morning, and returned late in the evening just before sunset. Most of the birds flew to two garbage dumps some distance away (10 km and 20 km away).